

W. V.

Problemy historii nauki w "Raison Présente"

Kwartalnik Historii Nauki i Techniki 12/3, 652

1967

Artykuł umieszczony jest w kolekcji cyfrowej Bazhum, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych tworzonej przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego.

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie ze środków specjalnych MNiSW dzięki Wydziałowi Historycznemu Uniwersytetu Warszawskiego.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

PROBLEMY HISTORII NAUKI W „RAISON PRÉSENTE”

Dwa pierwsze numery rocznika 1967 tego czasopisma, wydawanego przez „Editions Rationalistes” (Paris V^e, 16, rue de l'École Polytechnique), zawierają spory ładunek problematyki historycznonaukowej. Mieści się on zarówno w artykułach mających profil zdecydowanie historycznonaukowy, jak i w tych pracach, które poruszają kwestie teoretyczne i metodologiczne nauki w ogóle. Spróbujmy zwrócić uwagę na te sprawy, pomijając pozycje mniej istotne, mimo że w nich również znajduje się немало materiału mogącego zainteresować czytelników „Kwartalnika”.

Zagadnienie racjonalizmu w dziejach kształtowania się nauki greckiej omawiają dwa studia krytyczne (nr 2). Pierwsze, które napisał Pierre Vidal-Naquet, zawiera nie tylko prezentację obecnego stanu badań w tym zakresie, lecz także wiele własnych, oryginalnych koncepcji autora na temat rozwoju nauk ścisłych i społecznych w Grecji przed pojawieniem się wielkich systemów (Platona i Arystotelesa). Drugie studium, ogłoszone przez Marinette Dambuyant, omawia różnorodne postawy myślicieli helleńskich na tle ostatnio wydanych przez Jean-Pierre'a Vernanta prac dotyczących dziejów nauki greckiej (*Les origines de la pensée grecque* oraz *Mythe et pensée chez les Grecs*).

Hélène Védrine porusza sprawę kultury intelektualnej epoki renesansu (nr 2), zwracając przede wszystkim uwagę na niebywale skomplikowany obraz przenikania się wówczas tego co „nowe” i „stare”. W tym samym numerze Jacques Roger omawia klimat, w jakim narodziła się idea transformizmu, a głównie renesans epiku-rejskiego materializmu we Francji połowy XVIII stulecia.

Olivier Revault d'Allonnes poddaje (w nrze 2) gruntownej krytyce książkę Michela Foucaulta, który starał się — stosując własną koncepcję „przestrzeni epistemologicznej” — przedstawić syntezę rozwoju intelektualnego epoki renesansu, „wielkiego wieku” i XIX stulecia. Swoje studium zatytułował autor *Les mots contre les choses*, co stanowi znamiennej parafrazę tytułu omawianej książki: *Les mots et les choses: une archéologie des sciences humaines*.

Wśród kilku artykułów dotyczących problematyki ogólnej, a zwłaszcza metodologicznej historii nauki, na czoło wysuwają się studia krytyczne, które w obu numerach ogłosił Ernest Kahane. Krytyka książki J. Fourastiego (*Les conditions de l'esprit scientifique*) dotyczy narodzin metody eksperymentalnej w naukach społecznych (nr 1), a studium zatytułowane *Un néo-scolastique: H. Tresmontant* (nr 2) porusza zagadnienie stosunku wiary do nauki w czasach dawnych (Ockham, Luter, Kartezjusz) i nowych (głównie Teilhard de Chardin).

Lucien Brunelle rozważa sprawę nasilania się elementów naukowych w kulturze nowożytnej na marginesie książki *Les infortunés de la raison* pióra André Régiera, a Emile Bottigelli snuje refleksje krytyczne na marginesie głośnych w ostatnich kilku latach książek Louisa Althussera na temat Karola Marksa (nr 2). Pozycja Bottigellego przynosi nas w sferę szczególnie dziś aktualnego sporu pomiędzy zwolennikami „relatywizmu” Rogera Garaudy'ego i „dogmatyzmu” Althussera, którego wyrazem była — nie licząc wielu publikacji — trzydniowa debata zorganizowana w ubiegłym roku przez Komitet Centralny Francuskiej Partii Komunistycznej.

W. V.

„PHYSIS”. LATA 1964, 1965 I PIERWSZE PÓŁROCZE 1966 *

W roczniku z 1964 r. florenckiej „Physis” (który stanowi t. 6 tego kwartalnika) polskiego czytelnika zainteresuje niewątpliwie *polonicum*: bardzo pochlebne omówienie włoskiego tłumaczenia książki Oskara Langego *Wstęp do ekonometrii* —

* Por. omówienie rocznika 1963 „Physis” w „Kwartalniku” nr 1—2/1965, ss. 204—207; tamże informacja o poprzednich omówieniach.